

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора медичних наук, старшого наукового співробітника **О.М. Литвиненка** на дисертацію Гайди Ярослава Івановича «Сучасні методи хірургічного лікування вогнепальних поранень печінки», подану в спеціалізовану вчену раду Д.26.561.01 ДУ «Національний інститут хірургії та трансплантології імені О.О. Шалімова» НАМН України на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.03 – хірургія.

1. Актуальність обраної теми дисертації.

В сучасному світі існують та виникають нові військові конфлікти. На сході України вже шість років триває Операція об'єднаних сил проти сепаратистів та російських найманців. Військові дії неминуче призводять до поранень чи загибелі військових та мирного населення. Це, та нові особливості характеру бойових уражень зумовлює високу актуальність розробки нових підходів до діагностики та лікування поранених з бойовою травмою живота. Враховуючи, що структурі сучасної бойової травми живота високою є питома вага вогнепальних поранень печінки, одних з найбільш тяжких та складних травм, зрозуміла важливість розробки нових підходів до їх лікування.

Для травматичних пошкоджень печінки характерним є великий об'єм її руйнування, що часто супроводжується масивною кровотечею, жовчотечею та пошкодженням інших органів та структур, що супроводжуються високою летальністю. За даними українських військових вона, в залежності від об'єму травми, може коливатися від 20 до 70,5 % (Хоменко І. П., Заруцький Я.Л., Герасименко О. С., 2018). За даними Lin В.С. та співавт. (2014) летальність при травмі печінки - від 30 до 79 %. Важливим завданням у лікуванні даної категорії поранених є зменшення кількості ускладнень шляхом покращення діагностики та хірургічного лікування, із застосуванням сучасних малоінвазивних методів.

Власне метою дисертаційного дослідження і стало покращення результатів лікування поранених з вогнепальними пошкодженнями печінки за рахунок удосконаленого діагностичного алгоритму та хірургічного лікування із застосуванням сучасних операцій.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертаційна робота виконана в межах науково-дослідної роботи кафедри військової хірургії Української військово-медичної академії за темою: «Розробити систему оцінки тяжкості бойової хірургічної травми» (номер державної реєстрації 0116U007313).

3. Наукова новизна одержаних результатів.

Дисертаційна робота містить нові підходи у вирішенні наукового завдання, що передбачає покращення результатів лікування поранених з вогнепальними пошкодженнями печінки. Для вивчення особливостей поранень печінки в наслідок дії висококінетичних снарядів, вперше проведено відповідне експериментальне балістичне дослідження. В результаті були отримані нові дані, які дозволили автору уточнити патогенетичні механізми військової травми печінки.

Визначена частота та характер пошкоджень печінки при бойовій травмі живота за період проведення антитерористичної операції об'єднаних сил на сході України.

У роботі доведена можливість виконання та ефективність застосування малоінвазивних методів діагностики та лікування вогнепальних поранень печінки на певних рівнях надання медичної допомоги. Проведено порівняльну оцінку комплексного малоінвазивного хірургічного лікування з традиційними методами при вогнепальних пораненнях печінки та розроблено покази для їх виконання.

4. Теоретичне значення результатів дослідження.

Автором проведено ретельний аналіз причин незадовільних результатів лікування поранень печінки, удосконалено та патогенетично обгрунтовано підхід до вибору комплексних діагностичних заходів і

хірургічного лікування вогнепальних поранень печінки. Проведений порівняльний аналіз хірургічного лікування вогнепальних поранень живота із застосуванням сучасних малоінвазивних методик та загальноприйнятими традиційними методами.

Уточнено патогенетичні механізми висококінетичної травми печінки.

5. Практичне значення результатів дослідження.

На підставі даних, отриманих в експерименті встановлено, що у поранених із поширеними ушкодженнями печінки на II рівні медичної допомоги оптимальним способом зупинки кровотечі є компресійні методи гемостазу.

Застосування удосконаленого діагностичного алгоритму та хірургічного лікування у поранених з вогнепальними пошкодженнями печінки дозволило знизити кількість лапаротомій і, як один із наслідків, прискорити повернення військовослужбовців в стрій.

Практичне застосування диференційованої хірургічної тактики лікування вогнепальних поранень печінки з комбінованим використанням сучасних малоінвазивних хірургічних методів дозволило знизити летальність на 9,6%, в 1,3 рази частоту виникнення ускладнень та зменшити тривалість стаціонарного лікування в 1,3 рази.

Застосований метод ендоскопічного стентування жовчовивідних протоків у поранених на IV рівні медичної допомоги при жовчотечах був успішним та дозволив уникнути значної кількості більш тяжких втручань - релапаротомій.

Впроваджено в практичну роботу у хірургічних відділеннях Національного військово-медичного клінічного центру, військово-медичних клінічних госпіталів Міністерства оборони України (III та IV рівні медичної допомоги), військових мобільних госпіталів (II рівень медичної допомоги) удосконалений алгоритм діагностики та комплексного хірургічного лікування із застосуванням малоінвазивних методів.

6. Ступінь обґрунтованості та достовірності положень, висновків і рекомендацій, сформульованих в дисертації.

Дисертаційна робота Гайди Я.І. є науковим рукописом та виконана на високому методичному рівні, із застосуванням сучасних інформаційних та пріоритетних методів дослідження. Робота проведена з використанням сучасних методів, апаратури, інструментарію, атестованого і дозволеного до використання в медицині. Матеріали та методи досліджень, статистична обробка результатів, положення дисертації дозволяють стверджувати про достатній ступінь обґрунтованості та достовірності отриманих результатів. Висновки логічно пов'язані з поставленими задачами, відповідають результатам власних досліджень та в повній мірі відображають наукову новизну, теоретичну та практичну значимість наукової роботи.

7. Повнота викладу матеріалів дисертації в опублікованих працях і авторефераті.

За матеріалами дисертаційної роботи здобувачем опубліковано 16 наукових праць, в тому числі 6 робіт – у фахових виданнях, рекомендованих МОН України, 4 наукових тез наукових доповідей на міжнародних фахових конференціях. Отримано 7 патентів України на корисну модель. Статті і патенти на корисну модель, опубліковані автором у фахових виданнях відображають основні положення дисертації.

8. Структура та обсяг дисертації.

Дисертація викладена на 168 сторінках машинописного тексту і складається з анотації, вступу, чотирьох розділів, аналізу та узагальнення результатів дослідження, висновків, списку використаних джерел та додатків. Основний текст містить 39 таблиць та 26 рисунків. Список цитованої літератури включає 155 джерел (з них 45 латиницею).

У «Вступі» Гайда Я.І., згідно вимог, переконливо виклав актуальність та значимість задачі діагностики та хірургічного лікування вогнепальних поранень печінки з акцентом на невирішені питання. Сформульовано мету дослідження та п'ять завдань, вказавши предмет, об'єкт та методи

дослідження, наукову новизну та практичну значимість роботи. Зазначено особистий внесок автора, наведено дані щодо апробації роботи і публікації основних її результатів.

Мета роботи сформульована чітко і грамотно. Відповідно до мети були сформовані завдання та підібрані високоінформативні та адекватні методи дослідження.

Розділ 1. «Стан проблеми діагностики та лікування вогнепальних поранень печінки (аналітичний огляд джерел наукової інформації)».

У даному розділі проведено огляд літератури за темою дисертації, де автор детально аналізує аспекти перебігу травматичної хвороби, складнощі діагностики і хірургічного лікування поранених з вогнепальними пошкодженнями печінки. Аналіз даних літератури широко висвітлює сучасний стан наукової проблеми та питання необхідності проведення подальших досліджень у її вирішенні.

В огляді слід було б більше уваги приділити аналізу способів декомпресії жовчовивідних шляхів.

Розділ 2. «Матеріали і методи дослідження». Розділ складається з двох підрозділів, які відображають загальну характеристику клінічних спостережень та матеріали і методи дослідження. Детально наводиться характеристика досліджуваних груп, доводиться статистична однорідність досліджуваних груп та обґрунтовуються результати отриманих даних на загальну сукупність поранених. В даному розділі представлений дизайн наукового дослідження, сформульовані критерії включення / виключення в дослідження, виділені оціночні критерії ефективності хірургічного лікування.

Зауваження до розділу немає.

Розділ 3. «Особливості пошкодження печінки в результаті дії висококінетичних снарядів, що раниють, стрілецької зброї. Експериментальне дослідження». Розділ експериментального дослідження, де описано та проаналізовано балістичний експеримент, спрямований на вивчення особливостей вогнепальної рани печінки в результаті дії сучасних

висококінетичних снарядів, що ранять, стрілецької зброї. Проведено гістологічне дослідження отриманих препаратів тканини печінки, що була поранена.

Зауваження до розділу немає.

Розділ 4. «Особливості клініки та діагностики вогнепальних поранень печінки при бойовій травмі живота». Розділ складається з трьох підрозділів, у яких автор аналізує особливості клінічних проявів у поранених при бойовій травмі живота з вогнепальними пораненнями печінки та переваги застосування удосконаленого діагностичного алгоритму. Висвітлена детальна характеристика удосконаленого діагностичного алгоритму поранених з бойовою травмою живота із застосуванням ендовідеодосліджень та FAST-протоколу.

На мій погляд слід було б більш акцентувати, що клінічна картина поранення печінки має другорядне значення, оскільки пораненому майже зразу вводять знеболююче на першому етапі надання допомоги.

Розділ 5. «Особливості хірургічного лікування вогнепальних поранень печінки при бойовій травмі живота».

Системно викладені результати діагностики та хірургічного лікування вогнепальних поранень печінки у поранених групи порівняння і основної групи за традиційною хірургічною методикою та запропонованих сучасних методів хірургічного лікування із застосуванням малоінвазивних технологій. Відповідно до сформульованих критеріїв ефективності лікування проведений ретельний порівняльний аналіз методів лікування, доведені переваги запропонованого мультимодального лікувального алгоритму. Виклад отриманих результатів однозначний та наочний.

Зауваження до розділу 5. Розділ дуже об'ємний, насичений великою кількістю матеріалу, у зв'язку з чим важко читається. Його можна було б дещо скоротити за рахунок видалення опису відомих технічних хірургічних прийомів. Є деякі стилістичні помилки.

Автором проведений ретельний аналіз та узагальнення отриманих результатів дисертаційного дослідження. Виклад матеріалу чіткий та конкретний. За своєю суттю висновки відповідають поставленим задачам та меті дисертаційної роботи. Роботу оформлено відповідно стандартних вимог.

Вказані у ході рецензування зауваження не є суттєвими та не знижують наукової та практичної цінності роботи.

9. Запитання до дисертанта.

У ході рецензії виникли ряд запитань до дисертанта:

1. Чи була суттєва різниця в клінічній картині поранених з пораненням печінки та без нього?
2. Якому способу електрокоагуляції печінки (моно – чи біполярна) ви віддавали перевагу та чому?
3. В основній групі не було летальності внаслідок тромбоемболічних ускладнень. Чи було це пов'язано з призначенням антикоагулянтів? Які були покази та протипокази для їх призначення?

10. Рекомендації щодо використання результатів дисертаційного дослідження в практиці.

Запропонований алгоритм діагностичних заходів та хірургічного лікування у поранених при бойовій травмі живота з вогнепальними пошкодженнями печінки можуть бути використані у практичній діяльності хірургічних відділень та клінік військових госпіталів на II - IV рівнях медичної допомоги. Результати дослідження можуть бути включені в програми навчання студентів-медиків, лікарів - інтернів та хірургів.

11. Спеціальність, якій відповідає дисертація.

Дисертаційна робота Гайди Ярослава Івановича «Сучасні методи хірургічного лікування вогнепальних поранень печінки» відповідає спеціальності 14.01.03 – хірургія.

12. Відповідність дисертації вимогам, які пред'являються до наукового ступеня кандидата медичних наук

Дисертація Гайди Ярослава Івановича «Сучасні методи хірургічного лікування вогнепальних поранень печінки» за актуальністю, науковою новизною, теоретичною та практичною значимістю повністю відповідає вимогам «Порядку присудження наукових ступенів», затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України № 567 від 24.07.2013 року (зі змінами та доповненнями) щодо кандидатських дисертацій, а її автор заслуговує присудження наукового ступеня кандидата медичних наук за спеціальністю 14.01.03 – хірургія.

Офіційний опонент, доктор медичних наук,
провідний науковий співробітник відділу
хірургії підшлункової залози та жовчовивідних
проток ДУ «Національний інститут хірургії та
трансплантології імені О. О. Шалімова»
НАМН України

О.М. Литвиненко

Литвиненко О.М.
25.08.2020

С.В. Ляхвар

Відгук надійшов до спеціалізованої вченої ради Д26.561.01
«__» _____ 2020 р.

Вчений секретар спеціалізованої вченої ради Д 26.561.01

Доктор медичних наук

О.С. Тивончук